

Pròleg a la primera edició catalana

L'obra que teniu a les mans, ANÀLISI QUÍMICA QUANTITATIVA, de Daniel C. Harris, és el primer títol de la segona època del Projecte Scriptorium. L'objectiu d'aquest Projecte és la traducció i publicació de llibres de text bàsics per a les carreres científiques o tècniques. Es vol així omplir un buit existent en el camp de l'edició en català, i posar a l'abast dels estudiants obres bàsiques en cada especialitat, que fins ara han hagut de llegir i consultar en altres llengües, principalment en castellà. En la primera època del Projecte (de 1994 a 1999), les obres publicades foren: *Física*, de Paul A. Tipler (traducció de la tercera edició), *Calculus*, de Michael Spivak (traducció de la segona edició) i *Introducció a la microbiologia*, volum I, de John L. Ingraham i Catherine A. Ingraham (traducció de la primera edició). Les tres obres eren llibres de text publicats i extensament usats a les universitats nord-americanes.

El Projecte Scriptorium posa a l'abast dels estudiants i dels professionals de les carreres científiques i tècniques de les terres de parla catalana uns textos bàsics de diferents matèries. Els títols triats solen ser obres que hom pot considerar universals: se'n troben edicions en diferents llengües i es fan servir en moltes universitats arreu del món. Els autors, en general, són especialistes de vàlua reconeguda internacionalment, amb un gran domini de la matèria i capaços de transmetre els seus coneixements amb rigor alhora que amb claredat. En molts casos els llibres són més coneguts pel nom de l'autor que pel seu títol, i això passa també amb el llibre que presentem, conegut com «el Harris» per estudiants i professors. Aquestes obres destaquen per l'exposició comprensible i l'organització didàctica dels textos. Sovint es tracta de llibres que tenen una llarga tradició, amb edicions successives actualitzades mitjançant la incorporació dels darrers coneixements científics i avenços tecnològics. La traducció al català d'aquestes obres és una mena d'encebador per a l'ampliació de la terminologia científica catalana en la disciplina específica de cada títol, perquè solen contenir termes especialitzats de creació recent, encunyats majoritàriament en anglès i que sovint no han estat incorporats encara al lèxic científic català.

El 3 d'octubre de 2003 fou signat un conveni entre l'Institut d'Estudis Catalans i les tres fundacions catalanes que havien emprès la segona època del Projecte Scriptorium: la Fundació Alsina i Bofill, la Fundació Congrés de Cultura Catalana i la Fundació Torrens-Ibern. Com a primer llibre, hom trià *Quantitative Chemical Analysis*, de Daniel C. Harris, molt recomanat pels professors de l'especialitat, perquè és una obra que es fa servir com a llibre de text i també com a text de referència. S'encarregà la coordinació a Salvador Alegret, catedràtic de Química Analítica de la Universitat Autònoma de Barcelona i representant de l'Institut d'Estudis Catalans en el Projecte, i a Elisabeth Bosch, catedràtica de Química Analítica de la Universitat de Barcelona. Els curadors organitzaren un equip de traductors especialitzats. Els textos traduïts foren revisats primerament pels curadors i posteriorment per l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (OCAL) de l'Institut d'Estudis Catalans.

ANÀLISI QUÍMICA QUANTITATIVA està considerat un dels millors llibres d'introducció a la química analítica, una matèria fonamental (sovint distribuïda en més d'un curs) en la carrera de química i necessària també en altres disciplines científiques com ara la bioquímica, l'enginyeria química, la ciència i tecnologia dels aliments, la biologia, la farmàcia i les ciències ambientals. Inclou matèries introductòries i comunes juntament amb altres d'avançades i de més especialitzades, però el llibre se centra especialment en els conceptes i les tècniques que són bàsics per als estudiants, i els explica de manera molt detallada: equilibri químic, valoracions, electroquímica, cromatografia, espectrofotometria, espectroscòpia, preparació de mostres, etc. ANÀLISI QUÍMICA QUANTITATIVA té el gran mèrit de presentar de manera amena, senzilla i comprensible una matèria essencial en la pràctica de la química. A més, el seu abast ultrapassa el d'un llibre de text per a un curs a la universi-

tat; és una obra també de referència per a professionals que han d'actualitzar els seus coneixements. Els diversos apèndixs del llibre inclouen dades molt útils, especialment les taules amb les constants de dissociació àcida i els productes de solubilitat de diferents compostos.

El nom del Projecte Scriptorium vol evocar els antics escriptors —*scriptoria*— dels monestirs medievals, que eren centres de difusió de la cultura de l'època. En el monestir benedictí de Santa Maria de Ripoll, fundat el 880, monjos mossàrabs traduïren al llatí, per primer cop a la Península, els principals tractats de la ciència àrab que, impregnada dels sabers de Grècia i Roma clàssiques, arribaren a través d'al-Àndalus i aportaren molts coneixements nous en matemàtiques, astronomia, ciències de la natura i altres. A l'*scriptorium* de Ripoll, hom feu el primer tractat en llatí sobre l'ús i els fonaments científics de l'astrolabi, un instrument astronòmic basat en la projecció estereogràfica de l'esfera celeste, que permetia resoldre els principals problemes d'astronomia de l'època. I des de Ripoll, l'astrolabi fou introduït i difós a Europa. Els llibres publicats sota l'aixopluc del Projecte Scriptorium tenen imprès en el seu llogl l'esquema d'un astrolabi, com a homenatge i com a record d'aquells homes que, des dels escriptors dels monestirs medievals, contribuïren a la difusió del coneixement científic. Actualment les eines dels traductors són unes altres, de la mateixa manera que també és molt diferent la manera com es fan els llibres. Tanmateix, l'esperit que movia aquells monjos és el mateix que hi ha al darrere del Projecte Scriptorium: fer que obres fonamentals de les diferents disciplines científiques tinguin un abast molt més ampli, mitjançant la seva traducció. Esperem que aquest esqueix petit que plantem ara arrel i sigui en un futur proper un arbre frondós que, lul-lianament, tingui branques per a totes les ciències.

RICARD GUERRERO

Director del Projecte Scriptorium

Membre de la Secció de Ciències Biològiques de l'Institut d'Estudis Catalans